

Krista Mikkonen vihr

Kirjallinen kysymys puheterapeuttien koulutuksen lisäämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Työ- ja elinkeinoministeriön 20.9.2018 julkaiseman ammattibarometrin mukaan suurin pula osaavasta työvoimasta on tällä hetkellä puheterapeuttien ammattiryhmässä. Laillistettuja puheterapeutteja on valtakunnallisesti noin 1 700. Puheterapeuttiliiton mukaan Suomessa ei ole sellaista paikkakuntaa tai aluetta, missä puheterapiaresursseja olisi riittävästi tarjolla. Odotusajat puheterapiaan ovat kauttaaltaan liian pitkiä. Esimerkiksi Helsingissä jono puheterapian ensikäynnille on pisimmillään nelisen kuukautta, minkä jälkeen asiakas voi joutua uuteen jonoon aloittaakseen itse terapian.

Puheterapia on lääkinällistä kuntoutusta, ja sen tarjoaminen on lakisääteistä. Puheterapiaan liittyy kolmen kuukauden hoitotakuu. Puheterapiaa saavat lapset ja nuoret, joilla on esimerkiksi kielienkehityksen viivästyminen, kuulovamma tai kehitysvamma, sekä aikuiset, joilla on aivoverenkiertohäiriöstä tai aivovammasta johtuvia kielellisiä häiriöitä. Myös etenevää neurologista sairautta, kuten Parkinsonin tautia, tai dementiaa sairastava voi saada puheterapiaa.

Käytännössä palvelujen saajia joudutaan kuitenkin priorisoimaan voimakkaasti. Puheterapiaa tarjotaan ensisijaisesti alle kouluikäisille lapsille. Kouluikäiset lapset joudutaan yleensä rajamaan kuntoutuksen ulkopuolelle, aikuisista ja ikääntyvästä väestöstä puhumattakaan. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella jonot voivat venyä jopa yli vuoteen. Aluehallintovirasto on tänä vuonna antanut puheterapeuttien vähydestä huomautuksen Tampereen yliopistolliselle sairaalalle, vaikka paikkakunnalla koulutetaan puheterapeutteja.

Puheterapian ulkopuolelle jäävät usein myös nuoret rikoksenteijät, vaikka heidän joukossaan on kielellisiä vaikeuksia moninkertaisesti normiväestöön verrattuna. Suomessa ei vielä ole käytäntöä, että nuoret rikoksenteijät seuloitaisiin kielellisten taitojen osalta. Muun muassa Isossa-Britanniassa tällainen käytäntö on, ja se olisi tärkeä ottaa käyttöön Suomessakin.

Uusia logopedian opiskelijoita otetaan valtakunnallisesti sisään noin 110 vuosittain. Yliopistokoulutusta tarjotaan Tampereen lisäksi Helsingissä, Turussa ja Oulussa. Valmistuneet puheterapeutit jäävät yleensä koulutuspaikkakunnalle, mikä tarkoittaa, että nykyisistä koulutuspaikoista ei saada työntekijöitä Itä-Suomeen, Keski-Suomeen eikä Pohjois-Suomeen. Ongelmat näkyvät myös Päijät-Hämeessä, Kanta-Hämeessä ja Pohjanmaalla. Pula puheterapeuteista näkyy jopa koulutuspaikkakunnilla ja niiden lähialueilla, kuten Pirkanmaan ympäristökunnissa.

Puheterapian asiakasmäärät ovat kasvaneet ikääntyvän väestön, varhaisen tunnistuksen ja maahanmuuton myötä. Ikääntyvän väestön myötä sairastuminen aivoverenkiertohäiriöihin lisääntyy,

Kirjallinen kysymys KK 430/2018 vp

kuten myös etenevät sairaudet, kuten ALS ja Parkinsonin tauti. Myös muistisairaudet vaikuttavat viestintään. Nykyään kielellinen häiriö myös tunnistetaan aiempaa aikaisemmin, jo 2—3-vuotiailla lapsilla. Lapsista noin 20 prosentilla on kielen ja puheen kehityksen hitautta tai poikkeamaa, ja seitsemällä prosentilla on neurologiasta johtuva kielellinen erityisvaikeus. Maahanmuutto on lisännyt puheterapiaa tarvitsevien määrää. Esimerkiksi Vantaalla oli vuonna 2015 yhteensä 2 500 lasta puheterapiassa, joista 700 maahanmuuttajataustaisia.

Puheterapiapula näkyy myös tarjottavien kuntoutusjaksojen lyhentymisenä, mikä vähentää terapian vaikuttavuutta. Hoitamattomat ongelmat näkyvät arjessa monin tavoin, kuten heikkona koulumenestyksenä, käyttäytymisen ongelmina, matalana tulotasona, huonona itsetuntona, syrjäytymisenä, vaikeutena palata työelämään ja elämänlaadun heikkenemisenä. Nämä ongelmat tulevat kalliiksi niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin.

Ratkaisuna puheterapeuttipulaan logopedian koulutuksen opiskelijoiden sisäänottomäärää on lisättävä vuosittain 30—40 opiskelijalla. Samalla logopedian opetusta antavien yliopistojen rahoitusta on nostettava riittävällä tavalla. Logopedian opetus sisältää paljon yksilö- ja pienryhmäopetusta, mikä on edellytys kliinisen terapiatyön oppimiselle ja asiantuntijuuden kehittymiselle. Koulutuspaikkojen lisääminen tarkoittaa näin ollen suoraa tarvetta myös henkilöstön määrän lisäämiseen.

Itä-Suomen puheterapeuttivajetta voisi helpottaa järjestämällä Itä-Suomeen harjoittelupaikkoja logopedian pitkää harjoittelua suorittaville opiskelijoille. Asiasta olisi syytä neuvotella yhteistyössä logopedian opetusta tarjoavien yliopistojen sekä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Harjoittelu suoritetaan yleensä opintojen loppuvaiheessa, jolloin harjoittelua suorittavat opiskelijat voitaisiin rekrytoida suoraan töihin harjoittelupaikkoihin tai heidän olisi helpompi palata tutulle harjoittelupaikkakunnalle opintojen viimeistelyn jälkeen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä puheterapeuttien koulutusmäärän kasvattamiseksi valtakunnallisesti ja

aikooko hallitus edesauttaa logopedian harjoittelupaikkojen järjestämistä Itä-Suomessa yliopistojen kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa?

Helsingissä 19.10.2018

Krista Mikkonen vihr